

Kapitel 8. Anlæg i det åbne land

- 8.1. Indledning
- 8.2. De generelle beskyttelseshensyn ved placering af offentlige anlæg (§ 20, stk. 1)
- 8.3. Den særlige godkendelsesordning for vej- og ledningsanlæg (§ 20, stk. 2)
- 8.4. Internationale beskyttelsesforpligtelser
- 8.5. Det natur- og planlægningsmæssige grundlag for godkendelsesarbejdet
- 8.6. Principper for placering af vej- og elanlæg i landskabet
- 8.7. Forholdet til øvrige beskyttelsesordninger efter loven
- 8.8. Anlæg vedtaget ved anlægslov eller optaget i region- plan.
- 8.9. Forpligtelser i henhold til museumsloven

8.1. Indledning

Bestemmelsen i lovens § 20, der svarer til den tidligere lovs § 42, fastsætter de landskabelige og andre beskyttelseshensyn, der skal varetages ved placering og udformning af offentlige anlæg i det åbne land. Der er efter denne bestemmelse endvidere hjemmel til at fastsætte de nærmere regler for en godkendelsesordning.

Offentlige anlæg

Ved offentlige anlæg forstås koncessionerede, statslige eller kommunale anlæg i form af f.eks. jernbaner, flyvepladser og lufthavne, TV- og radiosendemaster, veje, elledninger, naturgasledninger og andre typer af ledningsanlæg.

Godkendelsesbekendtgørelsen

De hidtidige særlige godkendelsesordninger for vej- og elanlæg er med enkelte udvidelser og andre ændringer videreført ved bekendtgørelse nr. 571 af 25. Juni 1992 om godkendelse af offentlige vejanlæg og af ledningsanlæg m.v. i det åbne land.

8.2. De generelle beskyttelseshensyn ved placering af offentlige anlæg (§ 20, stk. 1)

Bestemmelsen fremhæver hensynet til landskabelige værdier ved placering af offentlige anlæg. Her vil ikke alene hensynet til de landskabelige og geologiske værdier indgå, men også ønsket om at friholde større sammenhængende landskaber, der stadig er uberørte af tekniske anlæg m.v. Af andre hensyn, som varetages efter bestemmelsen, kan nævnes landskabets indhold af biologiske og kulturhistoriske værdier og hensynet til befolkningens friluftsliv. Under hensynet til de biologiske værdier kan udover beskyttelsen af naturtyper nævnes sikring af de nødvendige vandreveje og spredningskorridorer for dyrelivet.

8.3. Den særlige godkendelsesordning for vej- og ledningsanlæg (§ 20,stk. 2)

Forholdet til den tidligere godkendelsesordning

Den ovenfor nævnte bekendtgørelse om godkendelse af vej- og ledningsanlæg i det åbne land afløser de to tidligere bekendtgørelser.

Efter bekendtgørelsen er rørledningsanlæg over jorden som noget nyt inddraget under godkendelsesordningen. Nedgravede (kabelagte) elforsyningsanlæg er i ikke længere omfattet af godkendelsesordningen, men nedgravningen kan eventuelt i sig selv kræve en dispensation, f.eks. hvis den planlægges at skulle finde sted i et område omfattet af fortidsmindebeskyttelseslinien, jf. afsnit 7.5. 1.

Transformerstationer holdes ligeledes udenfor godkendelsesordningen, hvis hovedsigte er godkendelse af strækingsanlæg og ikke punktanlæg.

Godkendende myndigheder

Hovedlandeveje godkendes af Skov- og Naturstyrelsen, medens amtsrådet godkender amts- og kommuneveje. Godkendelsesordningen omfatter både nye veje, nye linieføringer for eksisterende veje, samt andre ændringer, der ikke indebærer nye linieføringer, men kan få væsentlig indflydelse på landskabet.

Et af Skov- og Naturstyrelsen godkendt hovedlandevejsprojekt kan indebære, at der skal foretages omlægning af amts- og kommuneveje. Sådanne ændringer vil indgå som en del af det pågældende hovedlandevejsprojekt og skal således ikke særskilt godkendes af amtsrådet efter bekendtgørelsen.

Luftledninger til elforsyning på over 150 kV, godkendes af Skov- og Naturstyrelsen, mens elledninger under denne størrelse godkendes af amtsrådet.

Rørledningsanlæg, f.eks. til fjernvarme, naturgas o.lign., der fremføres over jorden, godkendes af Skov- og Naturstyrelsen. Rørledningsanlæg er medtaget under godkendelsesordningen, fordi de kan påvirke landskabet i væsentlig grad. Efter bekendtgørelsens § 7, stk. 2, kan konkrete sager henvises til amtsrådets godkendelse.

Inddragelse af amter og kommuner

Skov- og Naturstyrelsen forelægger de ansøgninger, styrelsen behandler, for den eller de berørte amtskommuner, før styrelsen træffer afgørelse i sagen. Det forudsættes, at amtskommunen hører de berørte kommuner. For kommunevejenes vedkommende skal amtsrådet forhandle med kommunalbestyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Tilfælde hvor der er uenighed

Kan der ikke opnås enighed mellem anlægsmyndigheden og den eller de godkendende myndigheder eller mellem de godkendende myndigheder indbyrdes, forelægges sagen miljøministeren til afgørelse. Sager vedrørende hovedlandeveje skal forinden ministerens afgørelse drøftes med trafikministeren. Afgørelserne kan ikke i øvrigt indbringes for anden administrativ myndighed.

8.4. Internationale beskyttelsesforpligtelser

I områder med særlig status i henhold til regler fastsat af EF eller i henhold til internationale konventioner, gælder ganske særlige beskyttelsesforpligtelser. I sådanne tilfælde skal alle projekter, hvor amtsrådet ellers ville have været godkendende myndighed derfor indsendes til afgørelse i Skov- og Naturstyrelsen ledsaget af amtsrådets indstilling, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 3 og § 6, stk. 3.

Skov- og Naturstyrelsens godkendelse vil omfatte hele projektet, men styrelsen vil kun underkaste de dele af projektet, der influeres af de internationale forpligtelser, en nærmere vurdering.

8.5. Det natur- og planlægningsmæssige grundlag for godkendelsesarbejdet

Planlægningsgrundlaget

Efter de tidligere regler skulle der ved placeringen af de offentlige anlæg tages særlig hensyn til de områder, som var medtaget i det af Fredningsstyrelsen godkendte kortmateriale. Dette kortmateriale (trezonekortene eller landskabsboniteringskortene) er imidlertid ikke længere tilstrækkeligt, idet der i de senere år af amtskommunerne er gennemført en region- og fredningsplanlægning, der har tilvejebragt et mere detaljeret planlægningsgrundlag. Trezonekortene kan derfor ikke længere betragtes som officielt kortgrundlag for placeringen af offentlige anlæg i det åbne land, jf. naturbeskyttelseslovens § 68, stk. 2. Trezonekortene kan dog fortsat indgå i det kortmateriale, som f.eks. elselskaber kan anvende i deres forberedende planlægning.

Konkret vurdering

Vej- og elanlæg kan dog ikke påregnes placeret alene ud fra dette plangrundlag, men det vil tillige være nødvendigt at foretage konkrete vurderinger af anlæggets påvirkning af landskabsbilledet m.v. Det må i denne forbindelse vurderes, om der i forbindelse med elledninger bør ske kabellægning, om der ved vejanlæg er behov for faunapassager eller om forholdene i øvrigt stiller særlige krav til anlæggets udformning.

Større uforstyrrede landskaber

Ved placering af nye vej- og elanlæg bør det undgås, at disse forløber gennem de efterhånden få landskaber, der er uberørt af tekniske anlæg. Sådanne større uforstyrrede landskaber vil ofte ikke være registreret som led i planlægningen, jf. rapporten »Større uforstyrrede landskaber« (Skov- og Naturstyrelsen, 1992).

Der henvises i øvrigt til afsnit 15 om planlægning på naturbeskyttelsesområdet.

8.6. Principper for placering af vej – og elanlæg i landskabet

Vejanlæg

Ud over de generelle hensyn, som er beskrevet tidligere under punkt 8.2, bør man ved placering af vejanlæg tilstræbe brug af eksisterende vejstrækninger. Ofte, ikke mindst i forbindelse med større

vejanlæg, er dette imidlertid ikke muligt. I så fald bør man tilstræbe at placere nye vejanlæg i »trafikkorridorer« langs med eksisterende veje,

Principper for anlæg af nye veje

Ved anlæg af nye veje bør man i øvrigt følge følgende principper:

- Linieføringen bør lægges uden om landskabselementer som moser, bakker, skove, ådale m.v. og i det hele taget uden om værdifulde landskaber. Hvor passage ikke kan undgås, bør det ske på en sådan måde, at passagen virker mindst mulig skæmmende, f.eks. med vinkelret passage over ådale, eller passage gennem værdifulde landskaber, hvor de er smallest. Ved passage af f.eks. dale, bør det vurderes om passagen kan ske på dæmninger eller om det af landskabelige grunde bør ske ved broløsninger.
- Veje bør placeres, så de følger de naturlige opdelinger af landskabet, f.eks. langs foden af bakker eller langs skovkanter. Dog bør linieføringer nede i og langs dalsystemer og langs vandløb undgås.
- Større vejanlæg bør, under respekt af miljø- og byudviklingsmæssige interesser, placeres i tilknytning til eksisterende bysamfund, således at nye forbindelsesveje bliver så korte som muligt.
- Der bør i øvrigt - alt andet lige - ved planlægning af vejens placering tages hensyn til trafikanternes mulighed for landskabsoplevelse.

Elanlæg

For placering af elledningsanlæg gælder i vidt omfang samme principper som beskrevet ovenfor. Derudover kan nævnes, at elanlæg så vidt muligt ikke bør placeres umiddelbart langs veje, men et stykke fra disse.

Elanlægs og vejanlægs geometri er indbyrdes modstridende. Vejanlæg søges med bløde linier indpasset i landskabet. Elanlæg bør derimod for at virke mindst muligt dominerende have lange, lige forløb med så få knæk som muligt. Endvidere bør man ved placering af flere elledninger i samme trace, hvilket ofte kan være en fordel, tilstræbe anvendelse af så vidt muligt ensartede master med samme opstillingstakt.

Potentielle naturgenopretningsområder

Ved placeringen af vej- og elanlæg bør der tages hensyn til lavbundsarealer, f.eks. kunstigt afvandede eller drænede arealer, som tidligere har været enge, moser, søer eller fjordarealer. Dette kan opnås både ved at lægge linieføringen uden om disse områder eller ved at forberede anlæggene således, at de ikke hindrer eller vanskeliggør en senere eventuel naturgenopretning af området.

Der kan i forbindelse med godkendelsen stilles vilkår om, at et elanlæg skal ændres ved en efterfølgende naturgenopretning. Vilkåret skal i givet fald beskrive hovedprincipperne for en kommende ændring af anlæggets placering og udformning. Omkostningerne ved ændringen afholdes af elselskabet.

Faunapassager

Det er i dag en selvfølge, at etablering af de nødvendige faunapassager indgår i projekteringen af større vejanlæg.

Større vejanlæg har en uheldig barriereeffekt i forhold til dyrelivets vandreveje og spredningskorridorer i landskabet, og denne barriereeffekt kan i varierende omfang afhjælpes ved at etablere faunapassager. Etablering af faunapassager kommer på tale, hvor veje passerer vandløb, gennemskærer skove, afskærer forbindelsen mellem vådområder og i andre tilfælde, hvor forbindelsen mellem betydningsfulde levesteder for dyrelivet afskæres. Der er i rapporten »Faunapassager i forbindelse med større vejanlæg« (DMU nr. 28, 1991) givet en beskrivelse af erfaringer og principper for etablering af faunapassager.

Kabellægning

Bekendtgørelsen præciserer endelig, at elanlæg og rør- anlæg, under en afvejning af de hermed forbundne ekstraudgifter overfor hensynene til landskab og naturen, kan kræves helt eller delvis lagt i kabel eller nedgravet.

Det må forventes, at der i stigende grad vil blive stillet krav om kabellægning af elledninger på grund af den teknologiske udvikling og dermed formindskede difference mellem udgifterne til luftledning og til kabellægning.

Dette vil særligt være relevant for 50/60 kV-ledninger, men vil også i stigende grad komme på tale for delstrækninger af større anlæg.

Beslutning om opførelse af eltransmissionsanlæg beregnet for spændinger over 100 kV skal godkendes efter elforsyningsloven.

Såfremt dele af et eltransmissionsanlæg, der oprindeligt er planlagt fremført som luftledninger, kræves nedlagt som kabel, vil der ofte være tale om en så væsentlig merudgift, at det vil kræve fornyet behandling efter elforsyningsloven.

Den godkendende myndighed efter bekendtgørelsen bør derfor forudgående indhente Energistyrelsens kommentarer til kravet om kabellægning.

8.7. Forholdet til øvrige beskyttelsesordninger efter loven

Vejanlæg

Vejanlæg vil ofte, uanset valg af linieføring, berøre områder, der er beskyttet efter reglerne i lovens kapitel 2, f.eks. i forbindelse med passage af vandløb.

Procedure når Vejdirektoratet er anlægsmyndighed

Ved hovedlandeveje er Vejdirektoratet anlægsmyndighed, amtsrådet dispensationsmyndighed efter kap. 2, mens Skov- og Naturstyrelsen skal godkende vejanlægget efter bekendtgørelsen.

Da det ikke er praktisk muligt at vurdere omfanget af påkrævede kap. 2-dispensationer før et godt stykke henne i planlægningsfasen, bør anlægsmyndigheden indledningsvis indhente Skov- og Naturstyrelsens »principgodkendelse« af anlæggets linieføring.

Når linieføringen herefter er fastlagt i grove træk, og forudsætningerne for at søge de relevante kap. 2-dispensation er således er tilvejebragt, sendes det principgodkendte projekt til amtsrådet til behandling efter kap. 2.

Når amtsrådets sagsbehandling er gennemført og evt. ankebehandling er afsluttet, kan Skov- og Naturstyrelsen meddele den endelige godkendelse af vejanlægget, herunder beslutning om etablering af evt. faunapassager, landskabsbroer samt evt. andre særlige vilkår.

Der kan efter dette tidspunkt blive tale om at indhente visse supplerende dispensationer fra amtsrådet til gennemførelse af midlertidige foranstaltninger, deponering af overskudsjord o.lign.

En nødvendig forudsætning for, at det ovenfor beskrevne samarbejde kan fungere er, at Skov- og Naturstyrelsen modtager projektet med tilhørende kortmateriale fra anlægsmyndigheden på det tidligst mulige tidspunkt.

Elanlæg

Med hensyn til godkendelse af de elanlæg, hvor amtsrådet har kompetencen, bør proceduren efter kap. 2, incl. evt. ankebehandling, være afsluttet, før amtsrådet meddeler godkendelse.

Med hensyn til godkendelse af de elanlæg, hvor Skov- og Naturstyrelsen har kompetencen, vil det være mest hensigtsmæssigt, at styrelsen - på grundlag af den fra amtsrådet modtagne udtalelse - gennemfører godkendelsesproceduren, hvorefter amtsrådet behandler evt. kap. 2-sager.

8.8. Anlæg vedtaget ved anlægslov eller optaget i regionplan

Ved vejanlæg, der skal vedtages ved anlægslov, følges en procedure, der kan variere en del, men som har følgende hovedindhold.

Allerede før fremsættelsen af projekteringslov er Skov- og Naturstyrelsen involveret i forhandlinger med Vejdirektoratet om den overordnede linieføring. Når projekteringsloven er vedtaget, fortsætter samarbejdet mellem

Vejdirektoratet og styrelsen med henblik på en nærmere fastlæggelse af linieføringen, der danner grundlag for styrelsens principgodkendelse. Det er styrelsens principgodkendelse, der danner grundlag for forslaget til anlægslov.

Først efter vedtagelsen af anlægsloven udarbejder Vejdirektoratet et detailprojekt, som styrelsen meddeler endelig godkendelse af.

Ved vejanlæg, der ikke vedtages ved anlægslov, vil regionsplanproceduren ofte afløse styrelsens principgodkendelse af linieføringen. Tilsvarende gælder, at styrelsen er bundet af en hovedlinieføring for en elledning fastlagt i en regionplan. I begge tilfælde vil styrelsen efterfølgende skulle detailgodkende anlægget med hensyn til både linieføring og andre spørgsmål i forbindelse med udformningen.

8.9. Forpligtelser i henhold til museumsloven

Orientering af Rigsantikvaren

Det må påregnes, at der ved anlægsarbejdet kan fremkomme hidtil ikke registrerede fortidsminder, omfattet af museumslovens bestemmelser om anmeldelse til Rigsantikvaren. De godkendende myndigheder bør informere anlægsmyndigheden om disse bestemmelser og i øvrigt orientere Rigsantikvaren om de forestående anlægsarbejder.